

KRONIKA

VILNIAUS VALSTYBINIO V. KAPSUKO UNIVERSITETO
FILOLOGIJOS FAKULTETO FILOLOGIJOS MOKSLŲ
MOKSLINIŲ LAIPSNŲ TEIKIMO TARYBOJE

1968 m. vasario 22 d. Skrodenis Stasys, Kazio s., apgynė filologijos mokslų kandidato disertaciją tema „Lietuvių kalendorinių apeigų tautosaka“. Darbo vadovas — filol. m. kand. doc. Z. Slaviūnas. Oficialieji oponentai: filol. m. dr. prof. J. Lebedys ir ist. m. kand. A. Vyšniauskaitė. Disertaciją recenzavo VVPI lietuvių ir užsienio literatūros katedra.

Tiriamuoju objektu S. Skrodenis pasirinko mažai teaiškiną ir itin vertingą lietuvių folkloro dalį. Sistemindamas ir detaliai aptardamas gausią lietuvių kalendorinių apeigų tautosaką, daugiausia dėmesio disertantas skiria nagrinėjamųjų dainų, žaidimų ir kt. tipams bei motyvams išaiškinti, ryškina jų specifiką, nacionalinį savitumą, poetines ypatybes, ryšį su apeigomis.

S. Skrodenio darbas vertingas gausios, mažai težinomos medžiagos panaudojimu, plačiais lyginimais su rusų, latvių, ukrainiečių, baltarusių, lenkų, bulgarų, čekų, vokiečių, anglų folkloro pavyzdžiais, atliktu dideliu medžiagos sisteminimo darbu.

Disertacijos tema yra skelbta straipsnių¹.

* * *

1968 m. balandžio 16 d. LTSR MA lietuvių kalbos ir literatūros instituto jaun. mokslinis bendradarbis Zalatorius Albertas, Petro s., apgynė filologijos mokslų kandidato disertaciją tema „Apsakymo žanro raida lietuvių literatūroje (iki 1917)“. Darbo vadovas — filol. m. kand. K. Doveika. Oficialieji oponentai: filol. m. dr. prof. J. Lebedys ir filol. m. kand. doc. V. Areška. Disertaciją recenzavo VVPI lietuvių ir užsienio literatūros katedra.

Disertacijoje A. Zalatorius nagrinėja lietuviškojo apsakymo formavimosi bei raidos problemas. Aptariama žanro ypatybės, eilės rašytojų stilius įvairiose žanro išsivystymo pakopose, pateikiama moksliškai pagrįsta lietuvių apsakymo žanro tipologinė bei struktūrinė klasifikacija. Disertacijos vertę itin padidina literatūros sąrašas, plačiai supažindinantis su visa eile svarbiausiųjų bei naujausiųjų veikalų literatūros mokslo klausimais Tarybų Sąjungos bei užsienio šalių filologijoje. Gynimo metu disertacija buvo įvertinta labai teigiamai, pažymėtas jos aukštas mokslinis lygis, nuveikto darbo reikšmingumas bei profesinis brandumas.

¹ Литовские народные календарные песни зимнего периода. — В сб.: Материалы конференции молодых ученых Белоруссии и Прибалтики, История, языкознание, литературоведение, Минск, 1963. Lietuvių liaudies žaidimas „Jievarų tiltas“, — LTSR MA Darbai, serija A, 1(18), 1965. Liaudies dramos užuomazgos lietuvių kalendorinėse apeigose, — LTSR MA Darbai, serija A, 2(21), 1966. Papročiai ir poezija, — „Pergalė“, 1966, Nr. 10. Kalendorinės apeigos, papročiai ir tautosaka, — Dieveniškės, V., 1968.

Disertacijos tema yra paskelbta straipsnių¹.

* * *

1968 m. birželio 6 d. Tornau Jurgis, Aleksandro s., apgynė filologijos mokslų kandidato disertaciją „Romano autoriaus rūpesčiai (lietuvių tarybinio romano kompozicijos klausimai)“. Darbo vadovas — prof. B. Pranskus. Oficialieji oponentai: LTSR MA akad. filol. m. dr. prof. K. Korsakas ir filol. m. kand. doc. V. Areška. Disertaciją recenzavo VVPI lietuvių ir užsienio literatūros katedra.

J. Tornau savo darbe sprendžia teorinius tarybinio lietuvių romano kompozicijos klausimus. Pripažinęs, jog kompozicija nėra vien autorinės intencijos sritis, disertantas, analizuodamas eilę tarybinių lietuvių romanų, gilinasi į objektyviuosius kompozicijos principus — kokie jie, kokia jų prigimtis, kam jie subordinuoti, koks kompozicijos vaidmuo bendroje romano meninėje struktūroje.

J. Tornau disertaciją pasižymi mokslinio mąstymo savarankiškumu ir nuoseklumu, originaliu problemų apibrėžimu ir sprendimu, tvirta nagrinėjimo logika, išvadų aiškumu. Tai pirmas teorinio pobūdžio darbas apie lietuvių romaną apskritai. Pažymėtina didelė disertacijos autoriaus erudicija, geras tiek lietuvių, tiek ir pasaulinės literatūros pažinimas.

„Vagos“ leidykla yra išleidusi disertaciją atskira knyga².

* * *

1968 m. birželio 20 d. LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto jaun. mokslinė bendradarbė Jokimaitienė Pranė,

Antano d., apgynė filologijos mokslų kandidatė laipsnio disertaciją tema „Lietuvių liaudies vaikų dainos“. Darbo vadovas — filol. m. kand. Ambr. Jonynas. Oficialieji oponentai: filol. m. dr. prof. J. Lebedys ir filol. m. kand. D. Krištopaitė. Disertaciją recenzavo VVPI Lietuvių ir užsienio literatūros katedra. Atsiliepimus atsiuntė LTSR MA Istorijos instituto darbuotoja ist. m. kand. A. Vyšniauskaitė, LTSR Valsstybinės konservatorijos prof. J. Ciurlionytė ir liaudies muzikos kabineto vedėja G. Cetkauskaitė, Latvijos TSR MA vyr. moksl. bendradarbė filol. m. kanđ. V. Greblė, Leningrado Valstybinio teatro, muzikos ir kinematografijos instituto muzikos sektoriaus vyr. moksl. bendradarbė menotyras mokslų kand. I. Zemcovskis.

P. Jokimaitienės disertacija — pirmas stambus ir išsamus vaikų dainų tyrinėjimas lietuvių folkloristikoje. Ji nušviečia eilę iki šiol beveik visiškai netirtų klausimų — vaikų dainų žanrinę specifiką, klasifikavimo istoriją bei principus, poetikos savitumą, variavimo dėsningumus.

Vienas įdomiausių disertacijos skyrių yra „Vaikų dainų poetikos bruožai“. Disertacijos autorė gerai pažįsta vaikų dainų poetikos specifiką, kurią aptardama nurodo pagrindinius estetinius kūrimo principus, nustato struktūrinius tipus, išskiria poetines priemones. Recenzavusieji ir pasisakiusieji pabrėžė disertantės darbo mokslinį brandumą, gerą meniškumo pajautimą.

Disertacijos tema yra skelbta straipsnių³.

¹ Kūrinio analizė ir žanro specifika, — „Tarybinė mokykla“, 1965, Nr. 9. Lazdynų Peledos apsakymų stilių nagrinėjant, — „Literatūra ir menas“, 1967 m. rugėjo 16 d. Pasakojimo menas ir lietuvių apsakymas, — „Pergalė“, 1967, Nr. 10. Kai kurie Zemaitės apsakymų stiliaus klausimai, — „Tarybinė mokykla“, 1967, Nr. 12 — 1968, Nr. 1.

² J. Tornau, Romano autoriaus rūpesčiai, V., 1966.

³ Baudžiaviniai motyvai vaikų dainose, — „Kraštotyra“, V., 1965. Lopšinės, — „Kraštotyra“, V., 1966. Amžinas, gyvas šaltinis (apie vaikų dainų poetiką), — „Pergalė“, 1967, Nr. 3. Lietuvių liaudies vaikų dainos ir jų klasifikacija, — LTSR MA Darbai, serija A, 1 (23). Литовские и латышские колыбельные песни, — сб.: Фольклор балтских народов, Рига, 1968. Vaikų dainos. — kn. Dieveniškės, V., 1968.

* * *

1968 m. gruodžio 10 d. LTSR Mokslių Akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros instituto jaun. mokslinė bendradarbė Kazlauskienė Bronė, Vinco d., apgynė filologijos mokslų kandidato laipsnio disertaciją tema: „Vestuvinių lietuvių liaudies dainų klasifikacija“. Darbo vadovas — filol. m. kand. Ambr. Jonynas. Oficialieji oponentai: prof., filol. m. dr. J. Lebedys ir doc., filol. m. kand. Z. Slaviūnas. Disertaciją recenzavo VVPI Lietuvių ir užsienio literatūros katedra. Atsiliepimus atsiuntė Latvijos TSR MA Latvių kalbos ir literatūros instituto vyr. mokslinė bendradarbė, filol. m. kand. A. Ancelane, menotyros mokslų daktarė J. Ciurlionytė.

VILNIAUS VALSTYBINIO V. KAPSUKO UNIVERSITETO LIETUVIŲ LITERATŪROS KATEDROJE

1968 m. balandžio 17 d. Filologijos fakulteto lietuvių literatūros katedra surengė paskaitą-minėjimą, skirtą lietuvių poeto J. Baltrušaičio 95 gimimo metinėms pagerbti. Apie poeto asmenybę, gyvenimą ir kūrybą pranešimą padarė aspirantė V. Daujotytė.

* * *

1968 m. lapkričio 14—16 d. vyko VVU XXI studentų mokslinė konferencija, skirta komjaunimo 50-mečiui.

Lietuvių literatūros sekcijoje (moksl. vadovas filol. m. kand. J. Girdziauskas, sekcijos pirmininkas A. Kavaliauskas) buvo perskaityti keturi pranešimai: „S. Nėries eilėraščio „Kur baltas miestas“ fonika“ (pranešėjas II k. stud. P. Skirman-

B. Kazlauskienės disertacijos vertintojai pripažino pateiktąjį gynimui darbą brandžiu moksliniu veikalu, turinčiu didelės vertės lietuvių ir pasaulinei folkloristikai. Sudarytoji funkcinė-tematinė vestuvinių lietuvių liaudies dainų klasifikacija ir jos pagrindu paruoštas katalogas yra svarbus mokslinis pasiekimas, įgalinantis didžiulį vestuvinių lietuvių liaudies dainų masų nagrinėti kaip aiškiai apibrėžtą visumą. B. Kazlauskienės atlikto darbo apimtį vaizdžiai pailiustruoja išanalizuotos medžiagos kiekis: vien tik vestuvinių lietuvių liaudies dainų sukatologinta apie 70 000 variantų.

Disertacijos tema yra skelbta eilė straipsnių¹.

tas, moksl. vad. filol. m. kand. J. Girdziauskas); „V. Mykolaičio-Putino eilėraščių ciklas „Viršūnės ir gelmės“ (pranešėja III k. stud. R. Mikutienė-Stukėnaitė, moksl. vad. dėst. M. Bieliauskienė); „Martyno charakterio kūrimo principai Just. Marcinkevičiaus poemoje „Kraujas ir pelenai“ (pranešėjas II k. stud. S. Renčys, moksl. vad. dėst. M. Bieliauskienė); „Vienažindžio lyrika ir liaudies daina“ (pranešėja III k. stud. V. Jankutė, moksl. vad. dėst. M. Bieliauskienė).

Žiuri komisija pirmą vietą skyrė R. Mikutienei-Stukėnaitei, antra vieta teko P. Skirmanui, o trečia — S. Renčiui.

Pranešimų tezės bei konferencijos programa išspausdintos².

¹ Dainuojamosios lietuvių tautosakos tekstų klasifikavimo sistema — LTSR MA Darbai, Serija A, 2 (7), 1959. Vestuvinių lietuvių liaudies dainų klasifikavimas — LTSR MA Darbai, Serija A, 1(23), 1967. Be to, B. Kazlauskienė yra parengusi eilę skyrių „Lietuvių tautosakos“ (1962—1968) I, II ir V tomuose, skelbusi straipsnius tautosakos klausimais taip pat ir populiariojoje respublikos spaudoje.

² XXI studentų mokslinės konferencijos pranešimų tezės. Filologija ir istorija. Red. doc. V. Urbutis, V., 1968.

XXI studentų mokslinės konferencijos, skirtos komjaunimo 50-mečiui, programa, 1968.XI.14—16, V., 1968.

VILNIAUS VALSTYBINIO PEDAGOGINIO INSTITUTO LIETUVIŲ IR UŽSIENIO LITERATŪROS KATEDROJE

1968 m. balandžio 17—19 d. d. vyko Vilniaus Valstybinio pedagoginio instituto XXIII studentų mokslinė konferencija, skirta Visasąjunginės Lenino Komunistinės Jaunimo Sąjungos 50-sioms metinėms.

Lietuvių literatūros sekcijoje (vad. doc. A. Vaitiekūnienė) buvo padaryta keletas pranešimų: stud. S. Orentaitė „Jauno žmogaus likimas A. Bieliausko „Kauno romane“ (moksl. vad. doc. A. Vaitiekūnienė), stud. A. Ginkus „J. Degutytės eilėraščio analizė“ (moksl. vad. doc. K. Umbrasas), stud. M. Rumbutytė „K. Donelaičio gamtovaizdžio auklėjamoji prasmė“ (moksl. vad. doc. J. Riškus), stud. A. Mockaitytė „Estetinis auklėjimas XI klasėje per literatūros pamokas“ (S. Nėries kūrybos pagrindu) (moksl. vad. doc. V. Auryla).

* * *

1968 m. Respublikinei studentų mokslinių darbų apžiūrai buvo pristatyti keturi darbai: stud. I. Gasiulytės „Rašytojo stiliaus ir kalbos nagrinėjimas vidurinėje mokykloje Vaižganto kūrybos pagrindu“ (lietuvių kalbos ir literatūros dėstytojų metodikos sekcija — moksl. vad. doc. V. Auryla), stud. A. Mockaitytės „Estetinis auklėjimas vidurinės mokyklos XI klasėje S. Nėries kūrybos pagrindu“ (lietuvių kalbos ir literatūros dėstytojų metodikos sekcija — moksl. vad. doc. V. Auryla, II premija), stud. M. Rumbutytės „K. Donelaičio „Metų“ gamtovaizdis“ (lietuvių kalbos ir literatūros sekcija — moksl. vad. doc. J. Riškus), J. Sungailaitės „Kai kurie Vaižganto stiliaus bruožai“ (lietuvių kalbos ir literatūros sekcija — moksl. vad. doc. A. Vaitiekūnienė, III premija).

* * *

Vilniaus Valstybinio pedagoginio instituto Lietuvių ir užsienio literatūros katedra palaiko glaudžius ryšius su respublikos vidurinėmis mokyklomis.

1968 m. vasarą institute viešėjo Lenkijos Liaudies Respublikos lietuvių kalbos mokytojai, dirbantieji daugiausia Seinų srityje. Jie susipažino su mūsų respublikos lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų ruošimo sistema, išklausė ciklą paskaitų „Lietuvių literatūros pamokų vidurinėje mokykloje efektyvinimo būdai“ (pranešėjas doc. V. Auryla). Mokytojai pažadėjo talkininkauti, renkant etnografinę, tautosakinę, literatūrinę ir dialektologinę medžiagą.

* * *

Lietuvių ir užsienio literatūros katedros docentai J. Riškus ir K. Umbrasas paruošė literatūros vadovėlius vidurinės mokyklos IX ir X klasei.

Katedros kolektyvas parėngė „Humanitarinės krypties vidurinės mokyklos IX—XI kl. lietuvių kalbos ir literatūros programą“, sudarytą naujais metodiniais principais. Lietuvių literatūros mokytojų darbą palengvins ir pajvairins dėstytojų parengti literatūriniai žemėlapijai, diafilmai, vaizdinės priemonės eilėdarai nagrinėti. Šiais metais buvo transliuotos kelios šios katedros dėstytojų parengtos literatūros mokomosios laidos.

* * *

VVPI Lietuvių kalbos ir literatūros dėstytojų metodikos kabinetas kartu su Vilniaus miesto Liaudies švietimo skyriaus metodiniu kabinetu suorganizavo ciklą paskaitų Vilniaus miesto lietuvių kalbos

ir literatūros mokytojams. Paskaitos vyko nuo 1968 m. spalio mėn. 24 dienos kartą per savaitę. Jose aptarti literatūros pamokų efektyvinimo būdai, literatūros probleminio, aspektinio nagrinėjimo vidurinėje mokykloje problemos, o taip pat meno paveikslų, diafilmų, fonochrestomatijų ir kitų vaizdinių priemonių naudojimo pamokose klausimai.

* * *

Jau kelinti metai vyksta Lietuvių kalbos ir literatūros fakulteto studentų mokomosios ekspedicijos tautosakinei ir literatūrinei medžiagai rinkti.

1968 m. vasarą buvo suorganizuota ekspedicija į Naugarduką ir jo apylinkes (vadovas doc. J. Riškus). Studentai aprašė vietas, susijusias su A. Mickevičiaus gyvenimu ir kūryba. Surinkti liaudies pasakojimai, atspindį mūsų epochos žmonių santykių su poetu.

Studentų grupė, vadovaujama doc. A. Vaitiekūnienės, rinko literatūrinę medžiagą Kaune. Labiausiai domėtasi Vaidinto gyvenimo ir kūrybos faktais. Užrašyti 68 asmenų atsiminimai apie šį rašytoją bei kai kurie B. Sruogos ir Maironio gyvenimo ir kūrybos faktai. Studentai kartu su Literatūrinio muziejaus darbuotojais sukaupė medžiagą Kauno literatūriniam žemėlapiui.

Medžiagą apie rašytojus kaupia ir Neakivaizdinio skyriaus studentai. Surinkta nemaža atsiminimų apie V. Kudirką, P. Vaičaitį, V. Pietarį.

* * *

Rugsėjo mėnesį fakultete viešėjo liaudies rašytoja Ieva Simonaitytė. Ji paskaitė ištraukas iš rašomo kūrinio „Paskutinė Kūnelio kelionė“.

I. Jurgaitienė

SIAULIŲ K. PREIKŠO PEDAGOGINIO INSTITUTO LIETUVIŲ LITERATŪROS KATEDROJE

1968 m. gegužės mėn. 10–11 d. vyko dvyliktoji SPI studentų mokslinės draugijos konferencija, skirta VLKJS 50-mečiui.

Lietuvių literatūros sekcijoje buvo perskaityti šie pranešimai: „Kai kurie Maironio asmenybės bruožai kauniečių prisiminimuose“ (VVU Kauno vakarinio fakulteto stud. P. Genevičiūtė; moksl. vad. — vyr. dėst. J. Jasaitis), „Pirčiupio tragedija įvairiose meno šakose“ (IV k. stud. M. Dambrauskaitė; moksl. vad. — vyr. dėst. V. Ramonaitė), „Lenino paveikslas lietuvių tarybinėje poezijoje“ (IV k. stud.

A. Baipšienė; moksl. vad. — vyr. dėst. V. Ramonaitė), „J. Grušo „Adomo Brunzos paslaptis“ — šiuolaikinė drama (III k. stud. S. Levinas; moksl. vad. — vyr. dėst. V. Ramonaitė), „Gyvenimo prasmės problema J. Marcinkevičiaus lyrikoje“ (III k. stud. A. Zvėrka; moksl. vad. — vyr. dėst. V. Ramonaitė), „Didžiojo Tėvynės karo metų lietuvių ir rusų liaudies kūrybos ryšiai“ (IV k. stud. A. Tartilaitė; moksl. vad. — vyr. dėst. E. Prėskienienė).

SMD literatūros sekcijos žiuri geriausiais pripažino S. Levino ir A. Tartilaitės pranešimus.

* * *

1968 m. spalio mėn. 4 d. Siaulių K. Preikšo pedagoginio instituto literatų būrelis suruošė tradicinę „Studentiškos rudeninės eilių puokštės“ šventę, skirtą VLKJS 50-mečiui.

K. Poželos Kultūros ir poilsio parke savo eilėraščius skaitė M. Lukoševičiūtė, M. Pociūtė, S. Levinas, A. Zvėrka, I. Sušilovas, svečiai — miesto jaunieji rašytojai A. Sabaliauskas, G. Jūronienė, S. Baltaramaitytė, J. Sakalauskas bei Radviliškio V. Valsiūnienės vidurinės mokyklos literatai.

* * *

1968 m. lapkričio mėn. 15 d. SPI vyko respublikos aukštųjų mokyklų dėstytojų, mokslo įstaigų darbuotojų, buvusių instituto auklėtinių mokslinė konferencija, skirta instituto 20-mečiui.

Jubiliejaus proga buvo išleistas albumas, nušviečiantis svarbiausius instituto kūrimosi ir augimo momentus. Leidinio sudarytojas — Lietuvos literatūros katedros vedėjas J. Linkevičius.

Z. Proscevičienė